

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Arms
5982

2005

ՀՐԱՏԱՐԱԿՆԵՐԻՆԵՆ, ԱՐՐՈՂ 06 DEC 2010

891.59

Ա-13

Handwritten title in Armenian script

ՆԱՓԹԻ ՓԱՆՏԱՆ

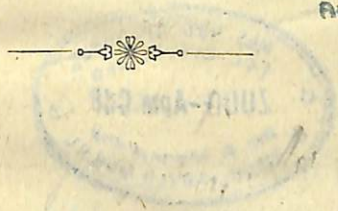
Մեծ

Կասակ մի արարուածով

Handwritten signature

Գրեց Ալեքանդր Աբելեանց

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧЕВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԲԱԳՈՒ
Տպարան «Արօղ»
1904.

Handwritten signature

16644

800292
10-101.20.1

Дозволено цензурою. Тифлиси, 18 Февраля 1904 года.

58389-67

Настоящая комедія подь заглавіемъ
«Нефтяной фонтанъ» разрѣшено къ пред-
ставленію на сценахъ края.

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԿՐԱՐՊԵՏ ՌՈՒՍՏԱՄԻՉ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՑ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ

ՄԻՐՉԱՅ

ՉԱՖԱՂԱԹ

ԽԱՉԻ

ԱՆԹԱՌԱՄ

նաֆթահանքատէր:

նրա կառավարիչը:

{ նաֆթահանքի

{ մշակներ:

գործակատար:

մի մշակի մայրը:

Անցքը կատարվում է 1890 թ. Բալխասնում:

Ծանօթութիւն: Չայնաւորները, որոնց վրա նշանակած է բում (`), պէտք է հնչել աւելի մեղմ, որտեղ շեշտ ('), այնտեղ բառերը պետք է շեշտել. չեղած տեղը սովորական կանոնով:

Տեսարանը ներկայացնում է ընդարձակ սենեակ: Մէջտեղ և աջ կողմ դռներ: Չախ կողմ պատուհան: Աջ դռնից դէպի դահլիճ մեծ գրասեղան, որի տակին բժոց, իսկ վրան զանազան հաշուէզրքեր, Թանաքաման, գրիչ, համրիչ: Մէջտեղի պատի վրա, դռան աջ կողմ հեռախոսի ապարատ, ձախ կողմ Բալխասնու բարտեզը: Այս և այն կողմ ամոռներ:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Ա. Լ. ԷՔՍԱՆԴՐ ՄԵՆԱԿ

Ա. Լ. Է. (Զրջելով): Պարիզի աշխարհանդիսում մեր այս քանդուած Բալխասնիի տեսարանը այնքան գրաւիչ և զմայլելի էր շինված, որ մտքումս դրի—«վերադարձայ Բաքու թէ չէ, անպատճառ մի որ և է պաշտօնով տեղափոխվել Բալխասնի»: Հանգամանքները յաջողվեցին և ես ինչպէս տեսնում էր, գտնվում եմ այստեղ: Այստեղ, այս սև նաֆթի, մուրի, ծուխի, ցեխի և կեղտոտութիւնների մթնոլորդում Պաշտօնով թէև կառավարիչ եմ պարոն Մխիթարեանի մօտ, բայց ինքս զարմանում եմ թէ

այդ յիմար և փքուն բառը ինչու են խփել մեր պոչից: Եւ ճշմարիտ ինչ կառավարիչներ ենք մենք: Քաղաքի հաշւետան վերջին ծառան համարձակվում է քեզ նկատողութիւն անել թէ «այդ ինչ է, այսքան էլ ճարպ կը բանացնեն, ուտում էք, ինչ է»: Իհարկէ կամայ սկամայ բարկութիւնդ կուլ ես տայիս և բանը կատակի քցելով ասում. «սիրելի Ջուազ, միթէ մենք մուկ ենք, որ ճարպ ուտենք»: Մի բոպէ հանգիստ չ'կայ: Հազիւ ուզում ես մի բան կարգաս, մէկ էլ տեսնում ես եկան այդ Խաչիները ու Միրզաները «աղա ժալումկան¹ ինգա՛ւ հորին մաչը». «աղա պարավիկին² տոպկան³ փոր ա տուրար». «աղա խիչանդը⁴ կոտրից քա՛րա՛ստին⁵ նի թափից հո՛րին տակը»: (Դրսից լսվում է, սաստիկ դրմփոցի ձայն):

Տ Ե Ս Ի Լ 2.

Ա.Լ.ԲՍԱՆԴԻ ԵՒ ԽԱՉԻ,

ԽԱՉԻ (Միջի դռնից դալով, շտապով նայում է առաստաղին) էտ հի՛նչ թըրըմփոց եր իլա՛ւ:

Ա.Լ.Բ. Այ տղայ, դրսից դո՛ւ ես գալիս, ինձ ես հարցնում:

¹դուլ, ²շոգեկամսայի, ³վառանոց ⁴երկամի ձող, ⁵գործիք:

ԽԱՉԻ Ես էլ գիղամ թա թըրըմփոցը ըստէդ եր իլա՛ւ: (Գնում է միջի դռնով):

Ա.Լ.Բ. (Խաչիի ետևից): Հը՛, և սա իմ գործակատարս է: (Նստում է):

Տ Ե Ս Ի Լ 3.

Ա.Լ.ԲՍԱՆԴԻ ԵՒ ՄԻՐԶԱՅ:

ՄԻՐԶԱՅ (Մտնում է միջի դռնով և դռան մօտ կանգնում): Գորուն կառավարիչ, վանխսվուչ, էտ թըրըմփոցը փանանլին պլիտանն ար. վեր արանրին¹ մաչան եր քցեցին, ինդի սա՛ս եր իլա՛ւ:

Ա.Լ.Բ. Այ ապրես:

ՄԻՐԶԱՅ Ես Միրզա՛ն ըմ, Ապրէսը ըստէդ չի:

Ա.Լ.Բ. Լաւ կեցցէս Միրզայ: Գնա Խաչինն ասա՛ սայլապանի փողը տայ, ճանապարհի:

ՄԻՐԶԱՅ Բանչիւստա՛³: (Հեռախոսի զանգակը ճնչում է): Տըլփօնը⁴ զվանի ա՛⁵ անըմ:

Ա.Լ.Բ. Լաւ, տեսնում ե՛ս որ ես ինքս լսում հմ այդ «աըլփօնին զվանին»: (Կողմ): Այստեղ ես իմ մաքուր հայերէնս էլ կ' մուսանամ: Արդէն քիչքիչ Զանգեզուրի բառբառը մուտք է

¹Ծածկոց, ²սայլ, ³ձայն, ⁴զլխիս վրայ ⁵հեռախօսը ⁶ճնչում է:

գործել իմ լեզուիս մէջ: Եւ ինչ լեզուով խօսես այդ ողորմելիների հետ: (Միրզային): Հը. էլ ի՛նչ կայ կանգնել ես Միրզայ: Երեւի մի փորացաւ ունես:

ՄԻՐԶԱՅ Կանավարիչ. վէր մըէր չըթ-վէրտի՛ նումէ՛րը՝ փանտալ անի, դօննըս³ Ըվը-ցըննակամըս:

Ա.Լ.Բ. Ինչպէս չէ: Յետոյ. (Հետսխօսի զանգաղը հնչում է):

ՄԻՐԶԱՅ Ոչինչ: Տըլփոնը զվանի ա անըմ: (Գնում է միջի դռնով):

Տ Ե Ս Ի Լ 4.

Ա.Լ.ԲԱՍՆԴԻ ԵՒ ԽԱՉԻ.

Ալէքսանդր մենակ խօսելուս, Խաչին հանդարտ միջի դռնով մտնում է:

Ա.Լ.Բ. (Վեր է կենում եւ մօտենում հեռախօսին որով և սկսում է խօսել): Պարոն Մխիթարեանի նաւթթահանըր: Այո ես եմ, Ալէքսանդրը: Բարև ձեզ Կարապետ Ռուստամիչ: Չորրորդ համարը մեծ յոյս է տալիս: Ամեն ըսպէ ֆանտանի ենք սպասում: Հինգերորդում բաններս լաւ չէ: Երեկվանից այնտեղ կացին է

¹չորրորդ, ²համարը, ³ոռծիկս:

նստած: Այո: Արդէն բռնել ենք և բաշում ենք. երկու զիւյմ եկել է: Երկրորդից ժալօնկան հանել ենք: Թէև ամբողջ գիշերը շարշարվել ենք, բայց անպիտան կլապանը մնաց հորում: Ոչինչ. նա էլ կ' հանենք: (Երբեմն ափանջ է դնում): Ի՞նչպէս: (Չայնը բաշացնելով): Հարևանը. նախանձից տրաքում է. գալիս է նայում և քնթի տակ մըռմուշով կորչում: Նրանք էլ 158 սաթէնումն են և ես վախենում եմ չ'լինի թէ միևնոյն աղբիւրը լինի, և մեր նաֆթն էլ նրանց մօտ գնայ: (Սովորական ծայնով): Միամիտ եղէք: Ինչպէս կտօր շաքարի վրա ճանճեր, այնպէս էլ մեր չորրորդի վրա բանւորներ: Դէ ախր ինչպէս կ'լինի համշտապենք մարդ աւելացնենք, համ էլ ծախսը քիչ լինի: (Կարծ դանգ տալով հեռանում է): Քաղաքավարութիւններդ կարվի: Խօսքը բերանումս զանգաղը տուաւ ու հեռացաւ: Թ'իւ: (Ժամացուցին նայելով): Ժամի երեքն է, իսկ ես դեռ չեմ հանգստացել: Ի՞նչ կայ Խաչի:

ԽԱՉԻ Փանթանլին դափաղը ընթուենցի:

Ա.Լ.Բ. Լաւ արիր: Յետոյ:

ԽԱՉԻ Ես զղըմըմ մին պէն խնթրած:

Ա.Լ.Բ. Օհօ «խնթրած». լաւ ոճ է. ասանտանեմ, ես ուզում եմ լսած:

ԽԱՉԻ Դէ ասըմ ըմ մունք էլ մին մարթընք, մին մարթու աղայ ընք, մին օտիլ խմէլի մա՛ջա՛լ¹ չ'կայ: Դէ կնէկ չ'կայ, մա՛ր² չ'կայ, հա՛ր² չը կայ: Խնթըրըմ ըմ մին վա՛ղա՛³ նշանակիք.—Թա՛ հիբ⁴ պէտմ ա՛ ճտինք, հիբ պէտմ ա խմինք:

Ա.Լ.Ք. Պարզ բան է. գնա՛, երբ քաղցած ես՝ կեր, երբ ծարաւ ես՝ խմիր:

ԽԱՉԻ Հրամանա՛:

Ա.Լ.Ք. Գիտեմ որ այդ սահմանափակ գլխովդ այդ հասարակ փիլիսոփայութիւնը չես հասկանալ:

ԽԱՉԻ Հրամանքս:

Ա.Լ.Ք. (Կողմ): Որպէս թէ հասկացաւ: Ուրի՛շ:

ԽԱՉԻ Օ՛րիւշ պէն չ'կայ: Ես ճգըմըմ տիւս կեամ:

Ա.Լ.Ք. Ինչո՛ւ:

ԽԱՉԻ Լիհա՛ ինդի՛⁵:

Ա.Լ.Ք. Ինչպէ՛ս թէ «լիհա՛ ինդի»:

¹միջոց,²մայր ³ժամանակ, ⁴երբ ⁵հենց էնպէս:

ԽԱՉԻ Դօնըղըս խրէկ ա՛: Էտ ա փանտալ ա ըննական, ես էտ դօնըղանը կե՛նալ չըմ:

Ա.Լ.Ք. Եղբայր, դեռ ոչինչ չ'կայ ամենքդ ստներդ բարձրացրել էք: Դու ողորմելի որտե՛ղ ես գնալու, ս՛վ քեզ աւել կտայ:

ԽԱՉԻ Մօբէլը:

Ա.Լ.Ք. Ո՞վ

ԽԱՉԻ Մօբէլը, Մօբէլը: Ի՛րեք տարի ընդրայ քշտին² ըմ իլա՛լ:

Ա.Լ.Ք. Երեսդ պարզ: Երեք տարի այնտեղ ես եղել ե դեռ խեղճի անունն էլ ուղիղ չես սովորել:

ԽԱՉԻ Հրամանքս:

Ա.Լ.Ք. Այդ է: Դու հենց լուսքի տակին գլխին քո «հրամանքսդ» չ'մօռանաս: Բայց դու գիտե՛ս որ նրանց մօտ պէտք է լաւ ուսերէն գրել կարգալ իմանաս:

ԽԱՉԻ Ես ինքս քանի տարի ըստեղ ընտեղ դուլլուզ³ անրած ըմ:

Ա.Լ.Ք. Է՛լի՛ որտեղ:

¹բիշ, ²մօտ, ³ծառայութիւն:

ԽԱՉԻ Զօրնի գորդի¹ պրիստաւին² քառին: Առսի³ ընդրա աչքին մաշի լիւսն ըմ իլա՛լ:

Ա.Լ.Բ. Փշիր այդ սուտերը, փշիր:

ԽԱՉԻ Էն Ընջըմնա ճիրա՛րը, Էն Խուզ-տիւփը, Էն Պանտալեոն բժիշկը: (Խաչակնքում է):

Ա.Լ.Բ. Պանտալեոնը ո՞վ է:

ԽԱՉԻ Երբա՛ս սօրի ա: (Լոռու Թիւնից լետոյ). Մհէկո⁵ հինչըս ասըմ: Էտ ա փառք Ասծու փանտալ ա: Առանց ինձ հսնց կինի:

Ա.Լ.Բ. Օ՛ իհարկէ: Առանց էշի գլուխ պատարագ:

ԽԱՉԻ (Յիմար ծիծաղով): չրամանքս:

Ա.Լ.Բ. Յետոյ ոսերէն կարդալ գիտես:

ԽԱՉԻ չրամանքս: Հէսա իմ կիրած մին պրաչէննի⁶ օնիմ ծոցըմս: (Հանում է ծոցից ծալած Թուղթ):

Ա.Լ.Բ. Տեսնեմ: (Առնում է և նայում): Օհօ խնդիրը է:

ԽԱՉԻ 2է. պրաչէննի ա՛:

¹Սև քաղաքի, ²Թաղապետ, ³համարեա, ⁴մեծ, ⁵այժմ, խնդիրը,

Ա.Լ.Բ. Միկնոյն է: (Ծիծաղում է և կարողում): «Եգօ¹ բլագօրօտնի գօսպօգա Մօրէլ: Խաչի Ագաջանովա: Պրաչէննի: Վօտ մօյ խատտ¹): (Աւելի ծիծաղալով). «Կաթօյստայ մինէ պըր-նմատ դտէլայ: Մօյ ժալովաննի պըղըսադ ու-րուրի մէյսաց: Մալօ: Մէստ. պրկաշիկ, զգան-չիկ պսէ բալիօ²»: Այ տղայ դու այդ ոսերէնը որտե՞ղ ես սովորել:

ԽԱՉԻ Տաթեայ վանըմը:

Ա.Լ.Բ. Սա ես կուզարկեմ մեր լրագիր-նեքին:

ԽԱՉԻ Հս՛լա՛ս³ տա շօռնալօյն ա⁴, բա՛րա՛լքա՛մ բէլավայը⁵ տեսնաս:

Ա.Լ.Բ. Հենց սա էլ լաւն է: Դէ դու մէկ գնն էր հիւսնին կանչիր:

ԽԱՉԻ Հիւսէյինը շիտանց ա՛ ստակալ:

Ա.Լ.Բ. Ի՞նչ Հիւսէյին:

ԽԱՉԻ Տիւ վէր Հիւսէյինն ըս անըմ:

¹—¹նրա ազնիւ պարոններ Մօրէլ: Խաչի Աղաջանեանի խնդիր: Ահա իմ ձեռագիր, ²խնդրեմ ինձ ընդունել արա: Իմ ոտծիկը լիսուն րուրի ամիս: Քիչ: Տեղ: Գործակատար, լանձնող բոլորը միկնոյն: ³դեռ, սևագիրը, ⁴ապա եթէ, ⁵սպիտակագիրը, մաքուրը:

ԱԼԷՔ. Ես Հիւսէյին չեմ ասում, այլ հիւան, դուզար¹, պլօտնիկ²:

ԽԱՉԻ Դէ ես էլ զիւզա՞ր Հիւսէյինն ըմ ասըմ իլի:

ԱԼԷՔ. So իմ ասածս հայ է և ոչ թուրք:

ԽԱՉԻ Պա խէ՞ տիւզա՞ր Հիւսէյինն հայ ա:

ԱԼԷՔ. է է է. ինձ էլ չզկլվացրիր: Դու գնաս մեր հարևան Բազարովի զիւզա՞րին կանչիր մեզ մօտ:

ԽԱՉԻ Ըմմ. էն վեր Խուզա՞ղը ընդրա ասարսաղ Ըռաքե՛լ ա՛ տիրա՛լ:

ԱԼԷՔ. Ջաւազ չէ՞ անունը:

ԽԱՉԻ Ըմմ. Ջաւազը: Ջաւազը հնէկ. (ցոյց տալով պատուհանից) վըիշկին³ գլխին քա՛լ-լա՛շարխն ա՛ տինըմ: Հմ Բազարովը եկը տեսաւ, լիհա՛⁵ էշ կտրած, գիւզ⁶ քինա՛ց: Էրկու մանէթ իւիլ ըմ խոստացալ.

ԱԼԷՔ. Այ ապրես. միշտ իմ կողմ եղիր, ասածս ճիշտ կատարիր և վերջը մարդ կ'զարնաս: Դէ ես քիչ հանգստանամ, թէ քեզ հարցնեն ասս գնաց գործերի վրա: (Գնում է աջ դռնով):

¹—²հիւան, ³բուրգի, ⁴վերևի անիւն է, ⁵հենց, ⁶ուղիղ:

Տ Ե Ս Ի Լ 5.

Խ Ա Չ Ի մեկնակ:

ԽԱՉԻ ¹Դա՛րա՛ խա՛լվա՛թ, թիւքի բա՛գ¹: Քնգն էլ ես ըմ: (Նստում է կառավարչի տեղումը և մէկ գրիչ վերցնելով գրել ներկայացնում): Առ-ուի մըէր ուզըավաշին² մնան մարդ չ'կայ: Դօրթ ա լիզուն չար ա, ամմա³ սէրաը խէ պարի ա՛: Ախ մին մըէր չըթվերտին փանթալ անի, դօնլըղըս բառասուն տեռնայ, էլ դա՛րդս⁴ չինիլ: Ա՛խ, ա շան տղու դա՛լամ, մին ճըլվըգ-աըընու, վէր մունք էլ ուզըավաշի տեռնայը, ըստէզ նստինք է: Ամմա հունց ուզըավաշի կը տեռնամ: Հրաման կ'տամ, ջառ կ'կանչիմ, իւշիւնց բիարու⁵ կանիմ: Խոխոց լօխշին⁶ էլ դամշիւ⁷ տակ կ'տամ, կոռ ու բեգա՛ն կտանիմ: Ամմա ետ կ'տեռնան ինձ կ'թըմփըցնին է, կ'թըմփըցնին է: (Հեռախօսի գանգակը խփում է): Ես խէր⁸. ախ մին խազայինը⁹ ինի (բաշ ծայնով) մի քանի պեներ խաբար¹⁰ տամ, բա՛լբա¹¹ աչքը նի մընիմ. էտ ուզըավաշուն առուի ծերքըմըս խմոր չինիմ: (Կեղծաւոր ծայնով խօսում է հեռախօսով): Պրամըսալ¹² Մըխթարով. ապեր տիւըս: Ըխտօ¹³ ապարատ: Ըխտօ: Հը

¹—¹ծորր խաղաղ, աղուէսը տէր, ²կառավարիչ, ³բայց-
⁴ցաւ, ⁵խայտառակ, ⁶բոլորին, ⁷մտրակի, ⁸բարի օգուտ,
⁹տէրը, ¹⁰լուր, ¹¹գուցէ, ¹²նաֆթահանք. ¹³հվ:

ԽԱԶԻ էտ էլ ըս լա՛ւ նախըմ: Դէ կարանս
օխանը էշի կա՛րին ճօ՛կիս:

ՇԱՖԱՂ. Խէ՛ չըմ կարալ:

ԽԱԶԻ (Ուզում է գրել): Անըմըտ հի՛նչ ա՛:

ՇԱՖԱՂ. Քեզ ծանայ Չափադաթ:

ԽԱԶԻ Հայ ըս, թորք:

ՇԱՖԱՂ. Պա խէ՛ թորք ըմ ինըմ.

ԽԱԶԻ Վէչինչ: Նէղրադումէննի¹ ար: Աղ-
գիտ անըմը հի՛նչ ա:

ՇԱՖԱՂ. Իրագով:

ԽԱԶԻ Պակասը իսպրավլէննի² տէռաւ:
(Գրում է). Չեր շէնըմը տէրտէր կայ:

ՇԱՖԱՂ. Հրամանքս:

ԽԱԶԻ Հայ ա թորք:

ՇԱՖԱՂ. Պա խէ՛, թորքու տէրտէր կինի:

ԽԱԶԻ Դադդէննի³ անիս խէ՛ չինիլ: Ախր
միլիմոյ⁴, ես մին կիրոց մարթ ըմ: Ամմա դէ
«Չափադաթ Իրագով» հայի անըմ ոչ տեսալ
ըմ, ոչ լըսա՛լ: Հայի անըմը կինի խաչի, Ծատուր

¹Թիւրիմացումիւն, ²ուզում է ասել ուղղվեց,
³ուզում է ասել ստուգես, ⁴սիրելիդ իմ:

Թուրընջի, Զվանչիր, Զհանգիր, Զաւատ, Միր-
գայ: Թա չէ Չափադաթ:

ՇԱՖԱՂ. (Նրա խօսքը կտրելով): Ատա
ճըրաըրեցի Աղաջանին թուռը Խանչի, հի՛նչս
էրկանցըն՞ըմ. կանչիտ դարախանըմը¹ կ՛ճըն-
անչիմ: Առ էս երկու մանէթը (քցում է սեղանի
վրայ) աչքտ կոխիր ուպրավաչունն ասի ինձ
մին տեղ անի: Պրծաւ քինաց: (Գնում է միջի
դռնով):

Տ Ե Ս Ի Լ 7.

Խ Ա Չ Ի մեկնակ:

ԽԱԶԻ (Ափշած): Արա տեսա՞ք հինչ ջվալ-
լաղին² ար: (Փողը դնում է գրպանը): Փանտալը
վէր մըտանըմ ա, գեանլիւրս³ շտանըմ ա: (Պատու-
հանից կանչում է): Միրգայ, Միրգայ, հէյ հէյ
Միրգայ:

ՄԻՐԶԱՅ (Դրսից): Ա հինչս ասըմ:

ԽԱԶԻ Արա էն ժամկիրըս Միրգաջանին
մինդա՛րին տական հանի պեր:

ՄԻՐԶԱՅ (Դրսից): Պա խէ՛. ⁴չինը՛մէչի
էշշա՛դ ըմ⁴:

¹խաղախորդարան, ²խորամանգ, ³եկամուտս,
⁴⁴համայնքապատկան էշ:

ԽԱԶԻ ԸՆԴՐԻՆ ԵՂԻ¹, ԸՆԴՐԻՆ: ԱՆՔԻՍ ԼԱՆ
ԵՂԻ¹. ԵՍ մին ԷՆՈՒԳՈՒԼ մարթ ըմ:

ՄԻՐԶԱՅ (Իրսոց): ԴԷ ԼԱՆ, ՍԱՍՄ ՔԷ
ՔԱՂԻ, ԱԷՐԸՄ ԸՆՔ:

ԽԱԶԻ (Ման գալով): Արմած՝ք զարմածք
պէն ա էս մըէր հայի պէնը: Ախպեր չուգօ՞ղու-
թիւնան սատկըմ ընք իլի: Պա իտի պէն կինի.
Տիւղնը սատկըմ ար, պերի վեղըաշու² տեղ տուի.
մհէկա օղըմն հօրտկամութիւնան³ ճաքի: Ասի
հի՛նչքան ընըշվաթ ըս⁴ տուալ. թա՞քշա⁵ էրկու
բաղի⁶:

Տ Ե Ս Ի Լ Ց.

Խ Ա Չ Ի Ե Ի Մ Ի Ր Չ Ա Յ

ՄԻՐԶԱՅ (Միջի դռնով: Տալով երկու գերք),
Միրզաջանի մինգա՛րին տակին պէն չ՛կայ,
տրանք էլ չա՛լլագին⁷ եր՛ա ին:

ԽԱԶԻ Տնատա՛ր պա տա ժմնկիր ա՛,
թա՛ Ուհանջանին երքարանը: (Կարդում է):
«Ահա հղէ, յղի ա հաղ ա. յղի ա հեղի աղա».
Միրզա դիլթա՛րփա՛նմաղ ա՛⁸ է: (Գնում է կողմ):

¹տն՛ս, նայի՛ր, ²դուլակեր, ³գոռոցումիւնից,
⁴կաշառք, ⁵միմիայն, ⁶քսանկոպէկանոց, ⁷դուլ, ⁸լե-
զուանշարժ է:

ՄԻՐԶԱՅ Ատա դիլթա՛րփա՛մա՞ղ թա վէ ըն
ա: Էտա չըտվերտին փանտալ ա ըննական, (ցած)
թօրքը հինգ մանէթ ա տամ, վէր ընդրա կն-
նաւը¹ նօթ պէց թողնինք:

ԽԱԶԻ (Սաստեղծ) Հ՞ը օլմիւն օլմիւն առ-
անց ինձ պէն ինի: (Նայում է միւս գերքը): ԲՕ.
էգ հու ա: «Բըղնոյ² սլով»²:

ՄԻՐԶԱՅ ԵՍ կարթացալ չըմ. գիտա՛լ չըմ:

ԽԱԶԻ ԷՍ ա կարթացալ չըս վէր իտի
քոռ ըս մընացալ է:

ՄԻՐԶԱՅ Վէր տիւ կըրթեցած ըս է,
լափ լուսնընկին պօղան ըս³ փռնալ:

ԽԱԶԻ Տռնավարգեցի Միրզա՛յ: Անքիս
մաշին դիւզ եշի. ԵՍ մին ԷՆՈՒԳՈՒԼ մարթ ըմ:
(Կարդում է): «Պէտուչօկ-պէտուչօկ զալատոյ:
Գըէբըչօկ մասլենի: Գալովուչկա շեօլկօվնիկ:
Քօրուղչկա չտօ տի»⁴:

ՄԻՐԶԱՅ ԷՍ հի՛նչ ա սսըմ:

ԽԱԶԻ Ասըմ ա «այ վերցակ վերցակ. էս
խէ՛ կլեօխտ քաշ ըս քիցա՛լ, մրօքա ցեց ըրալ»:

¹տուն, ²—²մայրենի լեզու, ³եղջիւրիցն ես,
⁴—⁴«Աքլոր-արլոր ոսկի: Սանրիկ իւղած: Գլխիկ
մէտաքսի (ուզում է ասել): Սիրունիկ քնչես դու»:

ՄԻՐԶԱՅ էջ հու պը՛նդըլ ա՛: Տիւ ասոս
(ձայնը քաշացնելով). Սանդուխը քնած ա: (ժո-
ղովրդի կողմ հեզնածիծաղով): Հը մըէր ուլարավ-
լաչին նա՛րդիւմնին² «սանդուխ ա» ասըմ:
Հը հը:

ԽԱԶԻ Պա էտ ըս ասըմ Միրզայ (նոյնպէս
ցած ձայնով). դիւրգա՛ր³ Ջաւադին «Հիւէյին»
ա՛ ասըմ: (Ծիծաղները պահել չեն կարողանում):

ՄԻՐԶԱՅ (Երկիւղ կրելով, չ՛լինի Թէ Ալէք-
սանդըրը լսի նրա ծիծաղը, նստում է:) Պա քու
հինչ ասիմ: Հոս հոս հոս:

ԽԱԶԻ Ատա արչու տղայ, մըէզ բիարուռ
ըս⁴ ըննակսն: Տիւս:

ՄԻՐԶԱՅ (Վերկենալով): Բօ, բօ, բօ:

ԽԱԶԻ Տիւս ասըմ ըմ. Թա՛րս⁵ սիլան⁶
եկը տիւս:

ՄԻՐԶԱՅ Բօ, բօ, բօ:

ԽԱԶԻ Միրզայ, հս մին եսասղուլ⁷ մարթ
ըմ:

ՄԻՐԶԱՅ Եանի մըղըով⁸ ըս⁸ Թա՛ դալարա՛-
զի⁹ ըս: »Տիւս, հա տիւս»: Էրկու բազին կիսօսի:

¹հանելուկ, ²սանդուխը, ³հիւսն, ⁴խայտառակ,
⁵ձախ, ⁶ափտակ. ⁷եստուկ, ⁸—⁹զաւառապետ:

ԽԱԶԻ Ատա քու էրկու բաղուտ մոն ըմ
նդօվայ: (Տալով նրան փող): Ունը սու կըլխաս
իլ: (Դուրս է բերում միջի ղոնով, ինքը ևս հետը
զընում զոռոտալով).

Տ Ե Ս Ի Լ 9.

ԱԼԷՔՍԱՍԴԻ Վենակ, յեճոյ ԱՆԹՍՈՒՄ:

ԱԼԷՔ. (Մտնում է միջի ղոնով): Այդ ինչ
աղմուկ էր. չ՛թողին մի քիչ հանգստանամ:
Ռ՛ւր կորաւ Խաչին: Սիրում եմ այդ տղային.
չատ հաւատարիմ է ինձ և Կարապետ Ռուստա-
միչի մօտ գովելով, ինձ երկիրք է հանում:

ԱՆԹ. (Մտնելով միջի ղոնով). Ալիքսանը
տի՛ւ ըս:

ԱԼԷՔ. Հրամներես այան: Ի՛նչ էք կամե-
նում:

ԱՆԹ. (Մօտենալով նալում է Ալէքսանդրին):
Ըմբօ. (ցոյց տալով նորա միրուքը): Ա չիւմբիւլ¹
էտ խէ՛ իմ խօխիս² տիւս ըս բցա՛լ:

ԱԼԷՔ. (Կողմ): Յերէմօնի շէ սիրում տի-
կինը: (Անձառամին): Ռ՛ով է ձեր խօխան:

ԱՆԹ. Միրզա՛ն ա՛, հով ա՛:

1ձնտոի վրայ միրուք, 2երեսայիս:

Ա.Լ.Բ. (Կողմ): Էլի Միրզա:

Ա.ՆԹ. Էրկու տարի ա՛ ըստեղ դուլլուղ ար անըմ, հանի քու հացտ ար օ՞տըմ: Ախր թա՛ղա՛- գա՛լզի՛ ըս տեռալ: Մըբին ե՛շի: Էտ ա քինա՛մ շա՛հա՛ր² խօխիս էլհա՛ ղըրկըլա՛ կան ըմ կօշտըտ³

Ա.Լ.Բ. (Կողմ): Եւ մենք գանգատուում ենք թէ հայ կնոջ մէջ քաջութիւն չ՛կայ: Այան հրա- մայում ե՞ս թէ խնդրում:

Ա.ՆԹ. Խնդրում ըմ Ալիքսան ջան: Հա՛նց ապրիս մունք էլ հայ ընք, քրիստօնայ ընք: Ղարիբ⁴ օ՛լքա՛ա՛⁵: Հա՛նց ինի իրես պարզ ինինք, իւ՛րիւ՛շիւ՛ հացի մօ՛յթա՛ջ⁶ շինինք: մունք էլ մին օջախի օ՛ւլա՛դ ընք⁷: Տու ինձ ճնանչըմ չըս. ես Խօջա-Արզմանին խօխոց մարն ըմ: Հըռնէ չի մէկալ տարին օ՛վումը վա- րազը եարալու,⁸ ընգնում ա երան էնղաղա կեռքու ա տամ, վէր թա՛ք էրկու օր ապրից: (Զգացված): Թա չէ ես հշտե՞ղ, Բալախանին հըշ- տե՞ղ, Վա՛րա՛նդիւ մհալը⁹ հըշտեղ:

Ա.Լ.Բ. Վնաս չունէ. ուղարկեցէ՛ք գայ: Աստուծով ֆանտաններըս կ՛խփի մի գործի կ՛ գնենք:

¹նորեկ, ²քաղաք, ³մօտղ, ⁴օտար, ⁵երկիր, ⁶կարօտ, ⁷ցեղ, ⁸կիրաւոր, ⁹գաւառ:

Ա.ՆԹ. Հաս ապրիս Ալիքսան. Աստուծ ումբըրտ¹ երկան անի: (Դնում է սեղանի վրայ մի գոյգ գուլբայ): Էտ էլ բեղ փեշքէշ²:

ԽԱԶԻ (Միջի ղոնով մտնում է. Ալիքսան- դրին): Կանաթը³ պե՛րին: Ամմա փթա՛ծա, խել- քըս պէն չի կարում: Մին եշիք, լաւ կինի (Ալիքսանդր միջի ղոնով գնում է:

Տ Ե Ս Ի Լ 10.

Ա.ՆԹ.Ա.Ռ.Ա.Մ ԵՒ ԽԱԶԻ:

Ա.ՆԹ. (Մտածելով գայիս է բէմի առաջ): Եարար էտ Ալիքսանը Թա՛ղա՛գիւլին տղան ա, թա՛ Ղա՛լա՛գեցի ա՛ղուն թոռնն ա: (Խաչին, որ ձախ անկիւնումն է կանգնած, չի նկատում: Հեռա- խոսի զանգակր խփում է): Վույ ա գեա՛ղա՛⁴ վա- խեցի. Վույ իմ հա՛ր ձըրեղ մատաղ վխեցի. (Զան- գակը): Վույ քաշքեր ըն. վույ հրաժարամ սա- տանայ: (Նորից հնչում է զանգակը): Վույ իմ հա՛ր քմատաղ վխեցի: (Ուզում է փախչել միջի ղոնով, նկատելով ափշած Խաչին): Վա՛յ (Անցնում Ալիքսանդրի տեղը):

ԽԱԶԻ Այան էտ խէյ ըս կիօղու կացալ: (Զանգակ):

¹կեանքղ, ²ընծայ, ³պարանը, ⁴տղայ:

ԱՆԹ. Ա տղայ պա հայ ըս' խէշըս խօսումէ
(Յոյց տալով հնչող զանգակը): Լսում չը^ս: Սը-
տանա ա:

ԽԱԶԻ Այան էտ հի՛նչ ստանի սօհրաթմ:¹

ԱՆԹ. Վոյ ա գեաղա վխեցի: Մին խօսի
իլի, հի՛նչ թա՛հրը մարթ ըս:

ԽԱԶԻ Հա հա հա: Տըլփօ՞հն ըս ա՛սըմ:
Հա հա հա: Պա մարթ էլ էտ պուջուր² զան-
գիւլահան³ կ'վա՞խի: Հա հա հա: Ըտա մին մա՛-
ղա՛լլի⁴ մաշին ա: Վախիլ մի՛ր. եկ շանց տամ,
տէ՛ս էտ աըլփօնը հունց աչնա:

ԱՆԹ. Վախըմըմ:

ԽԱԶԻ Այան սիրէգինիտ⁵ ա՛հողը լա՛հա՞⁶
կնէկարմատ ա. խէ՞ տիւ վա՛խըմ ըս նա վուչ: Մու-
տաց, եշի: Կըքընա՛ս շէնըմը կ՛ասիս, լօխ⁷ էլ
կ՛ղարմանան: (Անծառամ մօտենում է): Եշի. տե՛ս
ըտորա մաշին կեծակ կայ:

ԱՆԹ. Ես կ'վախիմ:

ԽԱԶԻ Ատա էս եքքա՞⁸ տղամարթը ըշ-
տիտ, խէ՞ ըս վախըմ: Ես ըտտե՛ղան խտի զա՛ն-
գը կ'տամ (Զանգ է տալիս): Մաղմաղիլը⁹ կասի:

¹խօսակցութիւն է, ²փորքիկ, ³զանգակից, ⁴հե-
տաքրքիր, ⁵միացնել, ⁶հենց, ⁷բոլորը, ⁸մեծ: ⁹օրհոր-

(կանացի ծայնով): «ցէնդըրանի»: ¹ (Լսում է):
Ասից: Ես ընդրան ըսլական ըմ. (Ասում է քն-
քուշումեամբ). ²սերեգնիտ է պաժօլտայ կիս-
լօսէննիյ զաւօտու² Փրանգուլ հատրութիչ Փո-
նաիթովը: Մ՛հէկս հա՛ղիը ա: Զա՛նգը տամ,
խօսե՛ու ըն:

ԱՆԹ. Տիւք էտա ոսավէր ըք խոսըմ. ախը
ես գիւարմ շըմ:

ԽԱԶԻ Պա տնաշին, օղումըս լհա մօլթա՛-
նու լի՛ւղիւ խօսի: (Զանգը տալիս է): Ե՛շի:
(Խօսում է): Ըխ՞տօ ապարատ: Զիլփի³ տիւ ըս:
(Քիչ քաշ): Զդէս աղին զարարաղսկի մաղամ
եստ⁴. կարող ըս եննան խօսիս: (Անծառամին):
Աս տի՛ր անջուկըմըտ համ լսի, համ խօսի:

ԱՆԹ. (Կատարում է): Հո՛ւլս. Ընթառա-
նը: շի՛նչըս ասըմ: Ըմմ թի՛ւ. (զանգ տալով):
Առայ է, առայ: (Թողնում է խօսելը):

ԽԱԶԻ (Ծիծաղելով): Հա հա հա: Այան
հի՛նչ ասից:

ԱՆԹ. Մօխըս ընդրա գլխին: (Խաչին
հոհում է):

¹կենտրոնական, ²—²միացրէք խնդրեմ ԹԹվա-
ծնի գործարան, ³պատրաստէ, ⁴այստեղ մի դարա-
բաղի տիկին կայ:

Տ Ե Ս Ի Լ 11.

ԽԱԶԻ, ԱՆԹԱՌԱՍ ԵՒ ԿԱՐԱՊԵՏ:

ԿԱՐԱՊ. (Միջի դռնով գալով): Այտ ի՞նչ է:

ԽԱԶԻ (Վախեցած): Մայրքա ա... բիրիս¹ ա...
Միրզի այանն ա... Օհանջանի նանն ա²....

ԿԱՐԱՊ. Ուրեմն չորս հոգի են. բաս մնացեալները ո՞րտեղ են: (Հանդարտ Խաչիին):
Գործ ունիս գնա՛ (Խաչին գնում է միջի դռնով):
Այ կնիկ մարդդ է այստեղ բանում:

ԱՆԹ. (Գլխով ոչ ասելու նշան է անում):

ԿԱՐԱՊ. Տղամ է մեզ մօտ:

ԱՆԹ. (Գլխով «այո» է անում):

ԿԱՐԱՊ. Քանի տղայ ունես:

ԱՆԹ. Մատերով ինն է ցոյց տալիս և
գնում միջի դռնով: Հորախօսի գանգակը հնչում է):

ԿԱՐԱՊ. (Մօտենում է խօսելու): Հա Խաչին
եմ: Ո՞վ. Զիլֆի: Հա ի՞նչ ես ասում. Ի՞նչ մա-
դամ: Կորիւր հեռախօսից անըզգամ. միւս անգամ
չ'համարձակվես խօսել այո նաֆթահանքի հետ:
Տխմար ես դու էլ, Խաչին էլ. (Բիջ լսելուց լետոյ):
Ես քեզ ասում եմ ձայնդ կտրիւր: (Թողնում է

¹հօրաբորս է, ²մեծմայրք:

հեռանում): Աստուած վեր կառնի: Գործները
թողնեն և հեռախօսով յիմարութիւններ խօսեն:
Ինձ ասելն «Ֆանտան ունենք, ֆանտանը
լսփում է». վազ է վազ կառքը քշել եմ տուել,
եկել, իսկ այստեղ ոչինչ չկայ: 100 հազար
փող եմ ծախսել, իսկ այստեղ գիշերը թուղթ
են խաղում, ցերեկը քընում են. ոչ մեծ կայ,
ոչ փոքր: Ես էլ յիմար յիմար քաղաքում բղաւեցի
թէ ֆանտան ունեմ:

Տ Ե Ս Ի Լ 12.

ԿԱՐԱՊԵՏ, ԱԼԵԲՍԱՆԴԻ ԵՒ ԽԱԶԻ:

(Միջի դռնով դալիս են):

ԱԼԵԲ. Այ տղայ, Խաչի, այդ ո՞վ է Կա-
րապետ Ռուստամիչին յայտնել թէ ֆանտան է:

ԽԱԶԻ Մեղայ Ասծու թա ես իտի պէն
ինիմ ասած:

ԿԱՐԱՊ. Ուրեմն խօսողը դո՞ւ ես եղել:
Իսկ այն թէ «տւանակը ապերդ ս»:

ԽԱԶԻ էտ տըլըփօնն ա ծօռ: Ես հա՛նց-
գիտա՛մ Աւանէս ապերն ա. ըսեցի Աւանէս ապեր.
էտ ա տըլփօնաւ «Աւանակը ապերտ» ս տիւս
եկալ:

ԿԱՐԱՊ. Բաս ֆանտանը, որ ասեցիր թէ
«թըլում ա»:

ԽԱԶԻ Ես ասալ ըմ Մանթաշմի փանթաւն
ա թխում:

ԿԱՐԱՊ. (Նրա խօսքը կտրելով): Ձայնդ
անդգամ: Ոչ մեծ կայ, ոչ փստիկ կայ. տունս քան-
դեցիր: Փող է որ տնւր, հա տնւր: Իա ինչ է, թոգ
տնւր, երկաթ տնւր, խողովակ տնւր, փայտ
տնւր, գերան տնւր, մեքենայ տնւր: Տուններս
քանդվեց, լսող չ'կայ: Մինը ժալօնկան է հորում
թողնում, մինը կացինը չի կարողանում հանել:

ԱԼԷՔ. Մի փոքր էլ համբերեցէք Կարա-
պետ Ռուստամիչ, փարբ Ասածոյ գործներս
լաւ է գնում:

ԿԱՐԱՊ. Տաներկու տարի է սպասում եմ
այ անաշէնի աղայ, 12 տարի: Բուակամն չի:
(Նստում է):

ԽԱԶԻ (Ալէքսանդրին): Մհէկս հինչ ըս
ասըմ: Էս Չափազաթը մին գեօղալ սիւքանչի
ա. հա'նց ինի ձեքներաս աիւս չիկա: Էն ա
պէտի նումէրըմն ըմ տիրալ ժալումկան հանի:

ԱԼԷՔ. Փանտան հոր քաշած կայ:

ԽԱԶԻ Չամ.

ԿԱՐԱՊ. Տօ, դուք սրա խօսքով էք մարդ
բըռնում.....

146դեցիկ:

ԱԼԷՔ. Միկնոյն չէ:

ԿԱՐԱՊ. Նա վերապերեալ ձեր ասէր թէ
դուք գիշէրն ողջուն առնեալ լինէք զթղթա-
խազս. (Խաչին հետաքրքրութեամբ լսում է):

ԱԼԷՔ. (Ծիծաղելով նայում է Խաչին):
Ձայս աւանակն ասացեալ իցէ:

ԿԱՐԱՊ. Եւ որ 'ի տունջեանն ողջոյն,
միայն և եթէ 'ի գիրգ Մօրֆէոսի ննջէք:

ԱԼԷՔ. Ձայս արջի քոթէթին ասացեալ իցէ:

ԽԱԶԻ Հմ. գիտըմ ըն թա մունք էչ ընք,
գիրափառ գիւղըմ չընք: Էս դօրթ ա էա Չա-
փազաթը մին խրէկ կարտի տվող ա, ցիրեկն էլ
քնող: Ամմա իմ ցէքումս, առուի ես ընդրա մում
կանիմ:

ԿԱՐԱՊ. Է'լի պատմութիւնը փոխվեց:
Ուրեմն այդ էլ ուրիշ կերպ եմ հասկացել:
Թիւ: Կորիր: (Խաչին գնաց միջի դռնով):

ԱԼԷՔ. Նա ինձ համար ձեղ վատ բան
չի ասի: Նա ինձ պաշտում է:

Տ Ե Ս Ի Լ 13.

ԿԱՐԱՊԵՏ, ԱԼԷՔ., ՇՍՓԱՂԱԹ ԵՒ ՄԻՐԶԱՅ

ՄԻՐԶԱՅ (Միջով գալով): Աղա աշկա
լիւս: Փարոյ նումերի բալթան տիւս եկը:

ԿԱՐԱՊ. Օ՝ փառք Ասծոյ, փառք Ասծոյ:
 ՇԱՅԱՂ. Աղա աչքա լիւս, պէտի նումէրի
 ժալումկան հանեցի:

ԿԱՐԱՊ. Օ՝ օ՝ օ. վերջապէս, վերջապէս:
 Տ Ե Ս Ի Լ 14.

ԿԱՐԱՊԵՏ, ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ, ՇԱՅԱՂԱԹ, ՄԻՐՉԱՅ,
 ԽԱԶԻ ԵՒ ՄԻ ՔԱՆԻ ՄՇԱԿՆԵՐ

ԽԱԶԻ Աղա փանտալը թխից, աչքա լիւս:
 ԱԼԷՔ. Ասացի Կ. Ռուստամիչ, որ Բալա-
 խանիի գործը համբերութիւն է սիրում: Տեսնո՞ւք:
 ԽԱԶԻ Մըշաըլըղըս տօք: (Թոչկոտում է):
 ԿԱՐԱՊ. Օ փառք քեզ Ասաւած: (Փող է
 հանում): (Դրսում աղմուկ):

ԱԼԷՔ. (Սիրտիկի փէշը գլխին է քաշում
 որ դուրս վազի): Չուտով թիակները վերցրէք,
 եկէք իմ ետեից:

ԽԱԶԻ Ես լինա տեսի վէր քարերը թախ
 պալարօմբօմ ախա քիցից, փանտալն էլ քմա-
 կան փըռ փը՛ռո՛ւ: (Կարպետը փող է տալիս
 և դուրս է գնում ամենքը նրա ետեից բղաւելով):
 Այ հո՛յ, հառա՛յ, փանտալ ա, փանտալ ա:
 (Նոյնը կրկնում են և մշակները):

«Ազգային գրադարան»

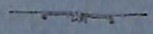
NL0328258

58388-67

Ձմռ
5982

„Արօր-ի“ հրատարակութեամբ լոյս են տեսել
և վաճառում են:

- 1) Քամակեան Ս.—Ձէն թագաւորի աղջիկը 25 կ.
- 2) Քամակեան Ս.—Երկու աղբերացեղ կամ
Խարազի աղան 30 կ.
- 3) Արէլեան Ալ.—Նաֆթի ֆանտան . . 10 կ.

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի
Խաժակ Գ.—Հ Ա Ր Կ Ե Ր Ը Տ Ա Ճ Կ Ա Ս Տ Ա Ն Ո Ւ Մ

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն Ի Ո Ւ Մ Է

- 1) Войничъ, Оводъ.
- 2) Зуттнеръ, Долой оружіе.
- 3) Французъ, Борьба за право.

